



Sygn. akt II UK 304/12

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gersdorf

SSN Beata Gudowska

w sprawie z wniosku C.M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 maja 2013 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 26 stycznia 2012 r., sygn. akt [...]

1. uchyła zaskarżony wyrok i zmienia poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 września 2011 r., sygn. [...] w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 23 października 2009 r.,

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 300 zł (słownie: trzysta) tytułem zwrotu kosztów postępowania za wszystkie instancje.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 stycznia 2012 r., [...], Sąd Apelacyjny zmienił, na skutek apelacji wnioskodawcy C.M., wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 września 2011 r. w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2010 r. (pkt I), oddalając jego apelację w dalszym zakresie (pkt II), w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.

Sąd Apelacyjny wskazał w uzasadnieniu, że nie ma podstaw prawnych do przyznania prawa do emerytury wstecz, tj. od dnia 23 października 2009 r. (tak jak dochodził tego wnioskodawca) w oparciu o wniosek z dnia 18 sierpnia 2009 r., przyjmując, że wniosek o przyznanie emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach został złożony w dniu 15 lipca 2010 r. W ocenie tego Sądu, rozpatrywana sprawa dotyczyła odwołania wnioskodawcy od decyzji organu rentowego z dnia 2 września 2010 r., a nie od wcześniejszej decyzji z dnia 18 września 2009 r., co do której toczyło się odrębne postępowanie sądowe, zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 26 stycznia 2010 r., [...], oddalającym odwołanie wnioskodawcy (pkt I). Tym samym jego apelacja zasługiwała na uwzględnienie tylko częściowo, co do daty nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ przedłożenie oryginałów świadectw pracy nie mogło – zdaniem Sądu - stanowić kryterium, od którego uzależniona jest data początkowa przyznania świadczenia.

W stanie faktycznym sprawy wnioskodawca C.M. (urodzony dnia 14 lipca 1949 r.) w dniu 18 sierpnia 2009 r. złożył (po raz pierwszy) wniosek o przyznanie prawa do emerytury w niższym wieku. Decyzją z dnia 18 września 2009 r. organ rentowy, na podstawie art. 184 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił wnioskodawcy prawa do dochodzonego świadczenia z uwagi na nieudowodnienie, na dzień 1 stycznia 1999 r., okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Na

skutek odwołania wnioskodawcy od tej decyzji Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 26 stycznia 2010 r., [...], oddalił odwołanie (pkt I), przyznał wnioskodawcy prawo do dochodzonej emerytury od dnia 23 października 2009 r. (pkt II) i zasądził na jego rzecz koszty postępowania (pkt III). Wyrok ten został w punktach II. i III. uchylony postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 13 lipca 2010 r., [...], a postępowanie w sprawie w tym zakresie zostało umorzone.

W dniu 15 lipca 2010 r. wnioskodawca złożył kolejny wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Decyzją z dnia 2 września 2010 r., organ rentowy, ponownie odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury z uwagi na niespełnienie na dzień 1 września 1999 r. warunku przepracowania 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Na skutek kolejnego odwołania wnioskodawcy od powyższej decyzji, Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 8 grudnia 2010 r., zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury, począwszy od dnia 23 października 2009 r. Na skutek apelacji organu rentowego, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2011 r., [...], uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, zalecając Sądowi pierwszej instancji przeprowadzenie dodatkowego postępowania dowodowego w celu wyjaśnienia wątpliwości związanych z pracą wykonywaną przez wnioskodawcę.

Wyrokiem z dnia 20 września 2011 r., [...], Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. zmienił decyzję organu rentowego z dnia 2 września 2010 r. i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 3 listopada 2010 r. (pkt I).

W ustalonym przez Sąd stanie faktycznym sprawy, wnioskodawca osiągnął wiek 60 lat (w dniu 14 lipca 2009 r.), wykazał łączny staż pracy 33 lata 3 miesiące i 8 dni, a w dniu 23 października 2009 r. rozwiązał stosunek pracy z ostatnim pracodawcą - Przedsiębiorstwem Produkcyjno-Eksportowym „A.” Sp. z o.o. we W. Nie było wątpliwe, że w okresie od dnia 15 listopada 1971 r. do dnia 31 lipca 1984 r. był zatrudniony we W. Przedsiębiorstwie Instalacji Przemysłowych „I.” we W. przy budowie rurociągów w głębokich wykopach. Zgodnie z treścią świadectwa pracy w warunkach szczególnych roboty te wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku monter instalacji technologicznych wymienionym w wykazie A Dziale V poz. 1 pkt 7 załącznika nr 1 do Zarządzenia nr

9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez tego ministra (Dz.Urz. MBiPMB Nr 3, poz. 6). W piśmie z dnia 10 listopada 2010 r., organ rentowy uznał okres pracy wnioskodawcy od dnia 15 listopada 1971 r. do dnia 31 lipca 1984 r., w wymiarze 12 lat 8 miesięcy i 17 dni za okres pracy w szczególnych warunkach. W okresie od dnia 1 sierpnia 1984 r. do dnia 30 kwietnia 1994 r. wnioskodawca nadal pracował we W. Przedsiębiorstwie Instalacji Przemysłowych „I.” we W. jako spawacz gazowy. Natomiast w okresie od dnia 6 lipca 1985 r. do dnia 30 czerwca 1987 r., wykonywał pracę spawacza gazowego na budowie eksportowej w O. Wnioskodawca przez cały ten okres wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prace spawacza gazowego wymienione w wykazie A, Dział XIV poz. 12, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

W świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wydanym wnioskodawcy przez likwidatora W. Przedsiębiorstwa Instalacji Przemysłowych „I.” we W. w likwidacji wskazano, że pracował on na stanowisku monter-spawacz. W świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 1 sierpnia 1994 r., wydanym wnioskodawcy przez pełnomocnika likwidatora W. Przedsiębiorstwa Instalacji Przemysłowych „I.” we W. w likwidacji, wskazano, że pracował on na stanowisku spawacz - monter. W okresie od dnia 1 września 1965 r. do dnia 10 lipca 1968 r. wnioskodawca był uczniem praktycznej nauki zawodu we W. Przedsiębiorstwie Instalacji Przemysłowych „I.” we W. W dniu 25 maja 1972 r. po odbyciu kursu spawacza gazowego uzyskał książkę spawacza gazowego.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd pierwszej instancji uznał, że wnioskodawca spełnił wszystkie warunki do przyznania mu prawa do emerytury w oparciu o art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, według którego świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, przez błędną wykładnię i

przyjęcie, że umorzenie postępowania sądowego powoduje potraktowanie złożonego wniosku o emeryturę jako niebyłego i uznanie, że wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę dopiero w dniu 15 lipca 2010 r., w sytuacji gdy pierwszy wniosek o emeryturę został złożony w dniu 18 sierpnia 2009 r., wniósł o zmianę wyroku i przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury od dnia 23 października 2009 r., wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (tak jak w rozpoznawanej sprawie) lub gdy zarzut taki okaże się niezasadny. Tym samym ocenie Sądu Najwyższego w ustalonym i niekwestionowanym stanie faktycznym, podlegał tylko sposób zastosowania przez Sąd art. 129 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wskazany przepis wyraża zasadę, że świadczenie wypłaca się od dnia powstania do niego prawa, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, uzależniając początkową datę wypłaty świadczenia od daty złożenia o nie wniosku. Uzupełniając stan faktyczny sprawy należy dodać, że rozpatrując odwołanie wnioskodawcy od odmownej decyzji organu rentowego z dnia 18 września 2009 r., Sąd Okręgowy we W. wyrokiem z dnia 26 stycznia 2010 r., [...], co prawda (w pkt I) oddalił jego odwołanie od zaskarżonej decyzji, niemniej jednak (w pkt II), przyznał wnioskodawcy prawo do dochodzonego świadczenia od dnia 23 października 2009 r. (po przeprowadzeniu szczegółowego postępowania dowodowego, obejmującego – poza dowodami z dokumentów - także przesłuchanie świadków), zaznaczając w uzasadnieniu że „zważywszy, iż w dacie zgłoszenia wniosku o emeryturę wnioskodawca nie miał rozwiązanego stosunku pracy (...), organ rentowy w decyzji z dnia 18. 09. 2009 r. zasadnie nie przyznał wnioskodawcy prawa do emerytury. Po dniu 22. 10. 2009 r. natomiast (...) nie było

już żadnych przeszkód do przyznania prawa do emerytury, czego organ rentowy nadal nie uwzględnił wydając w dniu 3. 11. 2009 r. decyzję odmowną”.

Trzeba w tym miejscu uzupełniająco zauważyć, że w decyzji z dnia 3 listopada 2009 r. - wydanej już po złożeniu przez wnioskodawcę odwołania (od decyzji z dnia 18 września 2009 r.) organ rentowy ponownie odmówił przyznania świadczenia, wskazując że skoro roszczenie wnioskodawcy „niniejszą decyzją nie zostało zaspokojone”, jego „odwołanie zostaje skierowane do dalszego postępowania odwoławczego”. Warto też wspomnieć, że w decyzji z dnia 3 listopada 2009 r. nie uchylono formalnie poprzedniej, zaskarżonej decyzji z dnia 18 września 2009 r. Wobec powyższego, w ocenie Sądu Najwyższego trafnie w skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W niekwestionowanym stanie faktycznym sprawy wnioskodawca w dniu 18 sierpnia 2009 r. złożył pierwszy wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. Ze względu na to, że wszystkie warunki do przyznania prawa do tego świadczenia spełnił w dniu 23 października 2009 r. (w dniu 22 października przestał pracować), nie było przeszkód prawnych do przyznania dochodzonego świadczenia od tej daty, jak trafnie przyjął Sąd pierwszej instancji w wyroku z dnia 26 stycznia 2010 r. oraz z dnia 8 grudnia 2010 r. W takim stanie sprawy, odnoszenie się do kolejnego wniosku o przyznanie emerytury, *nota bene* „wywołanego” przebiegiem postępowania, tak jak to uczynił Sąd Apelacyjny, nie może być uznane za trafne prawnie, a podniesiony w skardze zarzut naruszenia art. 129 ust. ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest w pełni usprawiedliwiony. Z chwilą, w której Sąd pierwszej instancji ustalił, że wnioskodawca ubiegający się o emeryturę spełnił ostatni z warunków dla przyznania świadczenia (rozwiązanie stosunku pracy) nabył on prawo do tego świadczenia – tj. od dnia 23 października 2009 r. Innymi słowy fakt, że pierwszy wyrok Sądu Okręgowego (z dnia 26 stycznia 2010 r.) został uchylony w części przyznającej wnioskodawcy prawo do dochodzonej emerytury od dnia 23 października 2009 r. a postępowanie w sprawie w tym zakresie umorzone, nie może powodować potraktowania złożonego wniosku o emeryturę (z dnia 18 sierpnia 2009 r.) jako niebyłego.

Tym się kierując Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono po myśli art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...) – Dz.U. Nr 163, poz.1349 ze zm.